

Юлія Половинчак,

канд. іст. наук, ст. наук. співроб.,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Київ, Україна

ІДЕНТИЧНІСНІ ПРАКТИКИ ІНТЕРАКТИВНОГО ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩА В ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕК

У статті проаналізовано соціокультурну роль і потенціал бібліотеки як соціального інституту в системі ідентичнісних процесів. Визначено основні напрями її функціонування як компонента цієї системи: бібліотека як символ культурної самобутності нації; як утримувач фондів, покликаний максимально вичерпно відображати духовно-інтелектуальні здобутки нації; як суб'єкт ідентичнісних практик. У статті висвітлюються особливості мережевого середовища як простору самоідентифікації і трансформації колективних ідентичностей та роль бібліотек у цих процесах.

Виявлено, проаналізовано і узагальнено основні ідентичнісні практики у конвергентному медіа-просторі та роль у їх реалізації бібліотек. Уточнено основні підходи до локалізації національного сегмента інформаційно-комунікаційного простору, зокрема його інтерактивної складової, як об'єкта бібліотечного депонування. Досліджено пріоритетні напрями діяльності бібліотек із збереження цифрової спадщини інтерактивного простору як складової ідентичнісних систем.

Ключові слова: бібліотека, ідентичність, масова комунікація, ідентичнісні практики.

Характеристики змістового наповнення інформаційного простору, де виробляються, транслюються, трансформуються світоглядно-ціннісні орієнтації, значним чином визначають особливості суспільно-політичної діяльності індивідів та груп. По-перше, саме в інфопросторі відбувається продукування та організація сенсів, вироблення і розвиток ціннісних орієнтирів, що, власне, і визначають систему ідентифікацій, тобто ознак, які служать критерієм для ототожнення суб'єкта з певними суспільними, культурними й історичними групами. Морально-етичні норми, цінності та уявлення визначають ставлення індивіда до навколишнього світу взагалі, а отже, і ставлення до держави та її інститутів, до явищ суспільного

і політичного життя. В інформаційно-комунікаційному просторі як середовищі сенсотворення визначається і ступінь значущості тих чи тих суспільних явищ, а відтак – вибудовується їх певна ієрархія. Світоглядні преференції громадян у сучасному світі впливають на різні сторони життєдіяльності суспільства і держави і мають різні виміри: не лише культурні, а й політичні, соціальні, економічні, безпекові. Відповідно комунікативні процеси, в ході яких формуються згадані преференції, слід розглядати як такі, що визначають подальший суспільний розвиток у стратегічній перспективі.

Вказані аспекти актуалізують завдання дослідження інформаційно-комунікаційного середовища формування й трансляції шаблонів індивідуальної та колективної поведінки, стратегій та інтерпретаційних моделей. Важливим суб'єктом ідентичнісних практик – вибудовування, збереження, трансформацій, трансляції ідентичностей – виступають бібліотеки. По-перше, бібліотеки, зокрема національні, як такі мають статусне значення символів державної незалежності й культурної самобутності нації. По-друге, вони орієнтовані на здійснення меморіальної функції і, формуючи фонди, покликані максимально вичерпно відображати духовно-інтелектуальні здобутки нації, її колективну пам'ять, забезпечувати інформаційний потенціал її постійного розвитку. По-третє, в сучасному інформаційному просторі, що характеризується зростанням інтегрованості аудиторії в процес виробництва інформації та розвитком нових видів масових комунікацій, актуалізується питання зміни ролі традиційних суб'єктів, зокрема бібліотек, у його функціонуванні.

Слід констатувати, що питання участі бібліотек у сучасних соціокультурних трансформаціях недостатньо розроблене. Це стосується поняттєвого апарату, тенденцій та перспектив цих трансформацій, специфіки ідентичнісних та світоглядних практик на різних комунікативних рівнях, використання потенціалу окремих суспільних інститутів у соціокомунікативних процесах. Бібліотека як інтегративний соціальний інститут, що включений до різних підсистем суспільства, зі зміною ролі інформації в житті соціуму стає опорним центром соціально-комунікаційної структури. Водночас її можливості у процесах соціально-комунікативної взаємодії поки що недостатньо досліджені і потребують додаткового наукового осмислення. Таким чином, виходячи з того, що проблема функціонування бібліотек у системі колективних ідентичностей у сучасних інфо-комунікативних умовах до останнього часу потрапляла до сфери наукових зацікавлень дослідників лише опосередковано, їхній потенціал у процесах соціокультурних трансформацій потребує додаткового вивчення.

Проблеми ідентичності стали предметом дослідження багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців, переважно політологів, соціологів, філософів. Утім роль бібліотеки як одного з важливих символів культурної та інтелектуальної самобутності нації, носія колективної пам'яті та учасника ідентичнісних практик інформаційної доби у сучасному інформаційному просторі висвітлена недостатньо.

У бібліотекознавчій літературі цінні наукові висновки щодо функціонування бібліотеки в системі соціальних комунікацій, зроблені такими вченими, як О. Онищенко [1], В. Горовий [2], Л. Дубровіна [3], Т. Гранчак [4–7], О. Воскобойнікова-Гузєва [8], К. Лобузїна [9], В. Копанєва [10] та інші, не застосовуються ними для з'ясування специфіки участі бібліотечних структур у ідентичнісних практиках. Вирішення цими вченими проблеми виведення бібліотеки за межі функціонування виключно як книгозбірні, окреслення її можливостей як універсального інформаційного комплексу не передбачало системного аналізу специфіки участі бібліотеки безпосередньо в ідентичнісних практиках. Отже, цей аспект діяльності бібліотек залишився не висвітленим у їхніх працях. Публікації Т. Гранчак [6, 7], присвячені розкриттю специфіки участі національних бібліотек у соціокультурному дискурсі, є поодиноким явищем у вітчизняному бібліотекознавстві і стосуються функціонування бібліотечних веб-сайтів, не зачіпаючи комунікацію інтерактивного інтернет-середовища.

Зважаючи на актуальність піднятого питання та його недостатнє відображення у фаховій науковій літературі, метою статті є розкрити соціокультурну роль і потенціал бібліотеки як соціального інституту в системі ідентичнісних процесів, визначити основні напрями її функціонування як компонента цієї системи в процесі розвитку і трансформацій ідентичностей в сучасних умовах.

Для розв'язання поставлених завдань було використано комплекс дослідницьких методів і підходів, базовим з яких було визначено соціокомунікаційний підхід. Важливу роль у визначенні основних напрямів бібліотечної діяльності у сфері ідентичнісних практик та соціокультурної взаємодії у інтерактивному просторі відіграло використання методу включеного спостереження, аналізу документів, елементів контент-аналізу та дискурс-аналізу при дослідженні змісту продуктів комунікації у інтерактивному середовищі. Традиційно інформативним є соціологічний метод, покликаний з'ясувати ступінь впливовості та ефективність ідентичнісних практик у процесі виявлення і дослідження ідентичнісних взаємодій.

Оскільки дослідження зосереджене на специфіці участі бібліотек у ідентичнісних процесах інтерактивної комунікації, основним елементом аналізу став інтернет-дискурс – особливий тип дискурсу, результат комп'ютерно-опосередкованої множинної комунікативної діяльності (полілогу), що протікає в широкому соціокультурному контексті й матеріалізується в гіпертексті, сукупність текстів, занурених у соціальний контекст, результат інтерпретаційних практик в інтерактивному інтернет-середовищі. Таке трактування інтернет-дискурсу дало змогу по-новому оцінити роль і місце бібліотеки в системі інтернет-комунікації як її суб'єкта. Конституючими ознаками інтернет-дискурсу, що визначають специфіку участі бібліотеки в ідентичнісних процесах, є глобальність як широке трансляційне покриття, досяжність інформації з будь-якої точки зв'язку з Інтернетом і доступність широкому колу осіб; опосередкованість (спілкування здійснюється за допомогою технічного засобу) і, відповідно, електронний сигнал як канал спілкування, що визначають дистантність інтернет-дискурсу.

Саме специфіка електронного тексту обумовлює важливу характеристику інтернет-дискурсу – гіпертекстуальність, що базується на формі організації електронного дискурсу та визначає нелінійний спосіб зберігання інформації. Зазначені процеси дають змогу реалізувати таку характеристику інтернет-дискурсу, як інтерактивність, або діалогову взаємодію, а також інтероперабельність гіпертексту, що включає допоміжний інструментарій, який прискорює отримання потрібної інформації та її використання [Детальніше див.: 11].

Важливою особливістю інтернет-дискурсу є конвергентний текст як результат синтезованої технології трансформації даних [Детальніше див.: 12]. Причому класифікацію рівнів конвергенції Т. Барра [13, с. 23–24] варто розширити: інституційну (сектори, що при перетині гарантують конвергентні процеси) та функціональну (контент, технології та транслятори) з позицій соціокомунікативістики варто доповнити новим видом – суб'єктною конвергенцією, що описуватиме з'єднання і змішування ролей: читача, автора, співавтора, експерта, перекладача, критика тощо. Таким чином набуває розвитку запропонована раніше концепція інтелектуального користувачького ресурсу як сукупності знань та навичок користувачів, що можуть бути використані в інформаційній діяльності бібліотеки (В. Бондаренко [14]), та проявляється, зокрема, у таких явищах як користувачька критика, користувачька атрибуція тощо.

У силу інтертекстуальності інтерактивної комунікації інтернет-дискурс як об'єкт аналізу формує дисперсний, мозаїчний і кліповий масив

текстів; в силу принципового для соціальних медіа особистісного підходу – формується суб'єктивність створеного контенту. Описані характеристики ускладнюють ефективне використання в процесі дослідження інтерактивного інтернет-дискурсу методології дослідження традиційних медіа. Для досліджень соціальних медіа як дискурсивного простору ефективним є метод включеного спостереження – участь дослідника в інтернет-комунікації соціальних медіа, що дає змогу виявити і проаналізувати значущі дискурсивні ситуації та тексти. Інтернет-комунікація, представлена у змодельованих стрічках новин, може претендувати на репрезентативність, становлячи сукупність публікацій, по-перше, значущих з точки зору досліджуваної теми, по-друге, резонансних у вітчизняному сегменті інтерактивного простору з огляду на охоплення аудиторії та високий рівень взаємодії користувачів навколо них.

Методи опису та соціально-культурної інтерпретації текстів дають змогу працювати як з одиницями аналізу із суб'єктивними значеннями і почуттями, трансльованими в інтернет-просторі, а не з фактами і подіями. Результативним є застосування критичного дискурс-аналізу, що приділяє особливу увагу способам організації версій навколишнього світу, суспільства, подій, вироблених в дискурсі, з метою визначення смислового навантаження, комплексу ідей та уявлень, продукованих у соціокомунікативних процесах.

Ефективним інструментом досліджень соціальних медіа є виявлення оптимальних маркерів – індикаторів, критеріїв-показників, згідно з якими здійснюються вибірка та аналіз дискурсивних актів, результатом яких стають треди публікацій, коментарів, цитат, посилань тощо. До таких маркерів належать: охоплення аудиторії, рівень зацікавленості (рівень інтеракцій щодо публікацій); залучення аудиторії, яке визначається співвідношенням розмірів аудиторії і рівня зацікавленості; індекс якості прихильників – якісні характеристики аудиторії (наявність в ній лідерів думок, журналістів, громадських активістів, чия аудиторія у разі їх залучення додається до оцінюваної). Крім цього, залежно від характеру та завдань дослідження можуть розроблятися і використовуватися ситуативні маркери, як, наприклад, рівень конструктивності.

Виходячи з конструктивістського підходу, що розглядає націю як модерний ментальний і соціокультурний конструкт, та інтегруючи погляди різних дослідників проблеми ідентичності, які визначали націю, як апелюючи до свого етнонаціонального коріння (Е. Сміт) уявлену спільноту (Б. Андерсон), сформовану в результаті діяльності національних еліт у процесі модернізації (Е. Геллнер), національну спільноту можна

визначати як складне динамічне утворення, дослідження якого має відбуватися не лише з позиції етно-соціальної системи, а й через виявлення специфіки переживань ним власної ідентичності.

Ці переживання в інтерактивному інтернет-просторі проявляються у процесі відбору, інтеграції та диференціації ідентифікацій, який здійснюється за допомогою різних форм медіа як засобів формування національної ідентичності.

Враховуючи це, можна стверджувати, що соціальні медіа сьогодні виступають не лише засобом комунікації, а й середовищем формування та трансляції шаблонів індивідуальної та колективної поведінки, дискурсивних стратегій та інтерпретаційних моделей. При цьому вироблення певних моделей інтерпретації та реінтерпретації смислів у повторюваних дискурсивних актах інтерактивного інтернет-середовища закріплює виявлену в них ідентифікацію, впливаючи на динаміку та зміст суспільної свідомості, а відтак – на процеси формування колективної ідентичності. Створюється загальний вимір буття різних груп, який реалізується через культурні практики переживання і створення (співтворення) традицій, звичаїв, норм поведінки, способів мислення і розуміння навколишнього світу і себе в ньому.

Характеристики соціальних медіа як простору генерування смислів забезпечують полілогічність інтернет-комунікації, успіх якої обумовлюється неформальністю – розмитістю кордонів між особистим і публічним; демократичністю – можливістю включення в комунікацію абсолютно будь-якого користувача, креативністю. Принципово відкритий доповненню гіпертекст надає можливість рефлексії, трансформації пропонуваніх і творення нових смислів.

Такі комунікаційні взаємодії – сукупність віртуальних (здійснюваних у інтернет-просторі), повторюваних та свідомих соціальних/комунікативних дій та навичок, що ґрунтуються на колективному досвіді та забезпечують стабільність групових уявлень, – можуть бути визначені, як ідентичнісні практики у конвергентному медіа-просторі.

Їх можна систематизувати за інституціональним принципом (професійні, сімейні, культурні, релігійні, політичні, практики святкування, відпочинку тощо); за сферами життя: соціальні (комунікативні, рольові, практики мережевої взаємодії тощо), духовні (інтелектуальні, культурні, спортивні, молитовні тощо).

Найбільш ефективними ідентичнісними практиками в конвергентному медіа-просторі є дискусії, флешмоби, колаборативна взаємодія, а саме: створення, у т. ч. колективне, користувацького контенту, рекоменда-

ційні практики; створення і поширення інтернет-фольклору; віртуальні практики святкування; символізація інформаційного простору, гейміфікація та ігрові технології; карнавалізація (за Бахтіним) та меметизація; комеморативні практики.

Враховуючи змістове наповнення ідентичнісних практик інтерактивного інтернет-середовища, актуальною є розробка методик його відбору і збереження бібліотечними інституціями. Причому, в розвиток концепції «мережевої України» (В. Копанєва [10]), потребує визначення інтерактивна, нелінійна складова «блогової України», яку пропонується розглядати як публікації в інтерактивному просторі соціальних медіа, цитати, мультимедійний контент, пов'язані гіперпосиланнями, та коментарі веб-сторінок, створені українськими користувачами, що стосуються українських реалій та є значущими для українських соціокультурних процесів. Такий підхід логічно поширювати на весь контент і визначати Укрнет як сукупність усіх ресурсів і дискурсів, створених українцями, українською та іншими мовами, що прямо чи опосередковано стосуються української тематики.

Сукупність ідентичнісних текстів, яка формує уявлення нації про себе, твориться і переосмислюється в різноманітних практиках, створює національний наратив.

Одним із суб'єктів національного наративу як значущої оповіді нації про себе є бібліотека, яка залишається символом культурної самобутності та самодостатності спільноти, – в інформаційну добу бібліотеки зберігають цей символічний статус, виступаючи ініціаторами і виконавцями потужних національних та наднаціональних електронних проєктів, що надають вільний і відкритий доступ до текстів, звукозаписів, зображень, відеоматеріалів тощо, які документують національну духовну спадщину.

Бібліотека реалізує меморіальну функцію – збереження зафіксованої у документному вигляді пам'яті спільноти. При цьому відбувається актуалізація фондів бібліотек через наповнення їх інформацією, створеною в цифровому форматі. Національні бібліотеки, беручи на себе відповідальність за те, щоб будь-який виданий документ був збережений і доступний в майбутньому, розгортають роботу над створенням інструментів і технологій для збору, реєстрації та архівування інтернет-ресурсів з метою їх довгострокового зберігання, реалізують таким чином кумулятивну функцію.

Водночас бібліотека транслює національний наратив, представляючи через виставкову діяльність, формування електронних колекцій

і бібліотек значущі тексти, репрезентуючи їх у глобальних колекціях як інтелектуальний і культурний образ нації. На поширення бібліотеками політичних і соціокультурних ідей і смислів спрямована також їх участь у практиках комеморації – створення спільних спогадів через вироблення ритуалів увічнення (вшанування, святкування тощо) певних постатей, пам'ятних дат, конструювання таким чином «місць пам'яті» (за П. Нора). Власне, бібліотеки, завдяки представленню на своїх ресурсах відповідної інформації, формують особливий сегмент національного інформаційного простору, який транслює світові позицію держави, громадянського суспільства, окремого громадянина стосовно історичних подій в країні. Причому йдеться не лише про трансляцію, а й про вироблення відповідних смислів у процесі комунікації.

Потенціал такого смислотворення зростає в процесі залучення користувачів до вироблення соціокультурного дискурсу. Дослідження відповідних практик бібліотек дозволило зробити висновок про те, що спільні дії, колективні рефлексії здатні виступати не лише інструментом збереження національної пам'яті та зміцнення ідентичності, а й сприяти їх формуванню і трансформації відповідно до суспільних процесів [7]. Участь користувацької аудиторії у формуванні соціокультурного дискурсу, з одного боку, забезпечує відповідність формованих ідейно-ціннісних маркерів ідентичності потребам розвитку спільноти, з іншого – посилює сформовані світоглядні установки порівняно із запропонованими ззовні.

У процесі забезпечення кумуляції матеріалів інтерактивного простору різними бібліотеками та архівами застосовується декілька підходів до кумуляції національного наративу, що має стратегічне значення інтерактивного інформаційно-комунікаційного простору:

– автоматичне архівування контенту, тобто процес фіксації електронних документів мережі у певний проміжок часу, що здійснюється пошуковими роботами, які передбачають акаліз змістового наповнення ресурсу із подальшим занесенням посилань на нього в індексну базу;

– аналітичний підхід: визначення тематики та джерел з подальшим відбором, систематизацією та попереднім аналізом зафіксованих матеріалів – відповідна практика напрацьовується, зокрема, інформаційно-аналітичними підрозділами Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського;

– модеруючий підхід: бібліотека використовує характеристики інтерактивності для реалізації колаборативних проєктів (або їх елементів) – визначає тематику, формат інформації, створює відповідні майданчики (сайти або сторінки), де може бути опублікований користу-

вацький контент, та мобілізує користувацький потенціал для кумуляції інформації.

Усі названі підходи – автоматичний, аналітичний, модеруючий – мають як свої переваги, так і недоліки. Очевидно, що оптимальним є поєднання різних підходів, виходячи із специфіки матеріалу, що потребує архівування та збереження.

У перспективі, зважаючи на наукову, культурну, суспільну значущість інформації інтерактивного інтернет-середовища з огляду на зростаючий вплив он-лайн активності на традиційний дискурс; унікальність, що визначається високою вірогідністю відсутності аналогів зафіксованих дискурсивних ситуацій у будь-яких інших медіа та відображенням поглядів малих груп на суспільно значущі процеси; плінність (загрозу зникнення), в тому числі порівняно із офіційним дискурсом соціальних медіа, доцільною є розробка стратегії збереження такої інформації бібліотеками, організація і реалізація бібліотечними інституціями системних/значних бібліотечних проєктів, спрямованих на кумуляцію, дослідження, систематизацію та зберігання неофіційного дискурсу соціальних медіа як джерельної бази наукових досліджень та зафіксованого, з огляду на специфічний, усно-писемний тип дискурсу, зрізу різноманітних соціальних практик.

Поряд із здійсненням меморіальної та кумулятивної функцій бібліотека в процесі ідентичнісних практик реалізує й інформаційну функцію. Зокрема, ефективною є участь бібліотек у ідентичнісних практиках символічної репрезентації національної ідентичності в інтернет-просторі.

Символічна репрезентація у сучасному світі набуває нового виміру та специфічних характеристик з огляду на функціонування в інформаційно-комунікативному просторі в умовах медіатизації соціокультурних процесів. Зростання потоків інформації в інформаційному суспільстві впливає на її якісні характеристики: інформація далеко не завжди передається на рівні понять, частіше – на символічному рівні як смислове заміщення абстрактного об'єкта чуттєвим образом. Дослідження впливу засобів символізації на індивідуальну та масову свідомість громадян в умовах медіатизації політичної дійсності потребує ретельного аналізу як з огляду на високий комунікативний потенціал символу загалом, так і враховуючи той аспект, що сучасний інформаційний простір став значним чином сферою виробництва символів. З огляду на це з метою визначення впливу засобів символізації у інтерактивному інформаційному просторі на суспільну свідомість, зокрема на формування (трансформацію) громадянської ідентичності, доцільними є фіксація та опис символічних комплексів, визначення їхньої семантики (відношення між знаком та його

смыслом), зв'язку з попередньою культурною традицією, особливостей трансформації в сучасних інформаційних системах та специфіки віртуального символічного світосприйняття.

Комунікаційні практики як операції трансляції та інтерпретації символів спричиняють появу і становлення символічного простору (і інтернет-простору як його сегмента) – як національного, так і глобального, що пронизує всі культури. У контексті символічної репрезентації можна виділити два аспекти інтернет-простору: по-перше, Інтернет як безпосередньо інформаційно-комунікаційне поле символізації, через наповнення його національною символікою та інтернет-дискурсами, що маркують національне світосприйняття і самовираження; по-друге – це дискурсивний простір вироблення, осмислення і реалізації стратегій символізації через різні комунікативні практики. Ними можуть бути дискусії; перегляд традицій святкування, вироблення і утвердження нових святкових традицій саме у інтерактивному інтернет-просторі. Спеціальні форуми можуть бути простором розгортання дискусій щодо державної політики символізації – використання національних символів, оновлення символічної репрезентації війська тощо.

Отже, сьогодні завдяки систематичним цілеспрямованим зусиллям бібліотек організація і консолідація національних інформаційних ресурсів і продуктів, як і система забезпечення до них доступу користувачам, виходить на новий рівень. У процесі забезпечення кумуляції матеріалів інтерактивного простору різними бібліотеками та архівами вироблено кілька підходів до кумуляції національного наративу інтерактивного інформаційно-комунікаційного простору: автоматичне архівування контенту, аналітичний підхід та модеруючий підхід. Оптимальним є поєднання різних підходів з урахуванням специфіки матеріалу, що потребує архівування та збереження.

Бібліотеки як учасники інтернет-дискурсу, з одного боку, є носіями і трансляторами, зокрема і в інтерактивному просторі, цінностей, які засвоїли в процесі соціалізації, відтворюючи ці цінності у щоденній практиці. З іншого – є учасниками трансформацій і модифікацій (відбору для збереження чи забування, фіксації у повторюваних практиках) нових.

Список використаних джерел

1. *Онищенко О. С.* Інформаційна складова соціокультурної трансформації українського суспільства / [О. С. Онищенко та ін.] ; Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2012. – 253 с.

2. *Горовий В. М.* Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства / В. М. Горовий. – Київ : НБУВ, 2005. – 300 с.; Горовий В. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс / В. Горовий ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; наук. ред. Л. А. Дубровіна. – Київ, 2010. – 360 с.

3. *Дубровіна Л.* Архіви, бібліотеки, музеї – джерельна основа національної пам'яті, культурної спадщини України / Л. Дубровіна, А. Киридон, І. Матяш // Бібл. вісн. – 2017. – № 1. – С. 3–1.

4. *Гранчак Т. Ю.* Національні бібліотеки як комунікаційні інституції політики національної пам'яті в умовах поширення електронних технологій / Т. Ю. Гранчак // Національна та історична пам'ять. – 2013. – Вип. 8. – С. 124–132.

5. *Гранчак Т.* Формування бібліотеками національного інформаційного простору в контексті реалізації державної інформаційної політики / Т. Гранчак // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2014. – Вип. 39. – С. 26–42.

6. *Гранчак Т.* Соціокультурний дискурс національних бібліотек України як інструмент формування національної пам'яті / Т. Гранчак // Бібл. вісн. – 2016. – № 6. – С. 7–14.

7. *Hranchak T.* What Do They Do and What Does It Mean: Identical Practices in the Socio-cultural Discourse of the Library of Congress // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. – 2018. – № 1. – С. 38–52.

8. *Воскобойнікова-Гузєва О.* Соціокомунікаційна діяльність провідних бібліотек України в новітніх умовах / О. Воскобойнікова-Гузєва // Бібл. вісн. – 2016. – № 1. – С. 12–17.

9. *Лобузїна К.* Технології організації знаннєвих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / К. Лобузїна ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2012. – 252 с.

10. *Копанєва В. О.* Бібліотека як центр збереження інформаційних ресурсів Інтернету : монографія / В. О. Копанєва ; наук. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2009. – 198 с.

11. *Половинчак Ю. М.* Особливості інтерактивного простору соціальних медіа в контексті реалізації маніпулятивних технологій / Ю. М. Половинчак // Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. – Київ, 2016. – Вип. 5–6 (79–80). – С. 183–193.

12. *Половинчак Ю.* Конвергентні процеси в сучасному інфопросторі: трансформації текстів, практик, ієрархій / Ю. Половинчак // Наук.

пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2017. – Вип. 46. – С. 31–44.

13. Barr T. The changing face of Australia's media and communications / T. Barr. – Allen and Unwin, 2000. – 280 p.

14. Бондаренко В. Бібліотечне інтернет-обслуговування: стан та перспективи : [монографія] / Вікторія Бондаренко ; наук. ред. Т. Гранчак ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – 278 с.

References

1. Onyshchenko, O. S. (2013) Informatsiina skladova sotsiokulturnoi transformatsii ukrainskoho suspilstva [Information component of the sociocultural transformation of Ukrainian society]. Kyiv [in Ukrainian].

2. Horovyi, V. M. (2005). Osoblyvosti rozvytku sotsialnykh informatsiinykh baz suchasnoho ukrainskoho suspilstva [Features of development of social information bases of modern Ukrainian society]. Kyiv [in Ukrainian] ; Horovyi, V. (2010). Sotsialni informatsiini komunikatsii, yikh napovnennia i resurs [Social information communications, their content and resource]. L. A. Dubrovina (Ed.). Kyiv [in Ukrainian].

3. Dubrovina, L., Kyrydon, A., Matiash, I. (2017). Arkhivy, biblioteky, muzei – dzherelna osnova natsionalnoi pamiaty, kulturnoi spadshchyny Ukrainy [Archives, libraries, museums are the source of national memory, cultural heritage of Ukraine]. *Bibliotechnyi visnyk – Library Bulletin*, no. 1, pp. 3–1 [in Ukrainian].

4. Hrachak, T. (2013). Natsionalni biblioteky yak komunikatsiini instytutsii polityky natsionalnoi pamiaty v umovakh poshyrennia elektronnykh tekhnolohii [National libraries as communication institutes of national memory policy in the context of electronic technology dissemination]. *Natsionalna ta istorychna pamiat – National and Historical Memory*, Vol. 8, pp. 124–132 [in Ukrainian].

5. Hrachak, T. (2014) Formuvannia bibliotekamy natsionalnoho informatsiinoho prostoru v konteksti realizatsii derzhavnoi informatsiinoi polityky [The formation of libraries of the national information space in the context of the implementation of state information policy]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 39, pp. 26–42 [in Ukrainian].

6. Hrachak, T. (2016). Sotsiokulturnyi dyskurs natsionalnykh bibliotek Ukrainy yak instrument formuvannia natsionalnoi pamiaty [Socio-cultural

discourse of national libraries of Ukraine as an instrument for the formation of national memory]. *Bibliotechnyi visnyk – Library Bulletin*, 6, pp. 7–14 [in Ukrainian].

7. Hrachak, T. (2018). What Do They Do and What Does It Mean: Identical Practices in the Socio-cultural Discourse of the Library of Congress. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk – Ukrainian Journal on Library and Information Science*, no. 1, pp. 38–52 [in English]. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.1.2018.146279>

8. Voskoboinikova-Huzieva, O. (2016). Sotsiokomunikatsiina diialnist providnykh bibliotek Ukrainy v novitnikh umovakh [Socio-communicative activity of the leading libraries of Ukraine in the newest conditions]. *Bibliotechnyi visnyk – Library Bulletin*, no. 1, pp. 12–17 [in Ukrainian]

9. Lobuzina, K. (2013). Tekhnolohii orhanizatsii znannievnykh resursiv u bibliotечно-informatsiinii diialnosti [Technologies of organizing knowledge resources in library and information activities]. Kyiv [in Ukrainian].

10. Kopanieva, V. O. (2009) Biblioteka yak tsentr zberezhennia informatsiinykh resursiv Internetu [Library as a center for storing information resources of the Internet]. Kyiv [in Ukrainian].

11. Polovynchak, Yu. (2016). Osoblyvosti interaktyvnoho prostoru sotsialnykh media v konteksti realizatsii manipulyativnykh tekhnolohii [Features of the interactive space of social media in the context of the implementation of manipulative technologies]. *Naukovi zapysky IPiEND imeni I. F. Kurasa NAN Ukrainy – Scientific Papers of the I. F. Kuras Institute of Political and Ethnic Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine*, Vol. 5–6 (79–80), pp. 183–193. DOI: <https://doi.org/10.15407/np.43.183> [in Ukrainian].

12. Polovynchak, Yu. (2017). Konverhentni protsesy v suchasnomu infoprostori: transformatsii tekstiv, praktyk, iierarkhii [Convergent processes in the modern infosphere: transformations of texts, practices, hierarchies]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 46. pp. 31–44. Kyiv. DOI: <https://doi.org/10.15407/np.46.031> [in Ukrainian].

13. Barr, T. (2000). The changing face of Australia's media and communications / T. Barr. – Allen and Unwin. 280 p. [in English].

14. Bondarenko, V. (2016). Bibliotечно internet-obsluhovuvannia: stan ta perspektyvy [Library Internet Services: Status and Prospects]. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 24.05.2019.

Yuliia Polovynchak,

Cand. Sci. (Historical), Senior Research Associate,

Director of National Legal Library,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4903-5434>

Identity Practices of an Interactive Internet Environment in the Activity of Modern Libraries

Socio-cultural role and potential of library as social institution in the system of identity processes are analyzed. The main directions of its functioning as a component of this system are defined: the library as a symbol of the cultural identity of the nation; as fund holders, libraries are called to maximally reflect the spiritual and intellectual achievements of the nation; as a subject of identity practices. The paper highlights the peculiarities of the network environment as a space of self-identification and transformation of collective identities and the role of libraries in these processes. The basic identity practices in the convergent media space and role in their implementation of libraries are revealed, analyzed and summarized. The main approaches to localization of the national segment of the information and communication space, in particular, its interactive component, as the object of library deposit, are specified. The priority directions of activity of libraries on preservation of digital heritage of interactive space as a component of identity systems are investigated.

Keywords: library, identity, mass communication, identification practices.